

Asia: VN/4165/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomionne rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettavasta laista.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Lain tavoitteena on toteuttaa valtakunnallinen yhteinen tietojärjestelmä rakennetun ympäristön tiedolle. Tietojärjestelmän ylläpidosta vastaisi Suomen ympäristökeskus. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutoksia maankäyttö- ja rakennuslakiin, jossa lakiin lisättäisiin kaavojen ja tonttijaon digitalisaatiosta johtuvat muutokset.

Digi- ja väestötietoviraston (DVV) väestötietojärjestelmän (VTJ) rakennus- ja huoneistotietovaranto on toiminut 1980-luvulta lähtien kansallisena keskitettynä rakennustietojen tietovarantona. Siitä on tuotettu kuntien ilmoittamiin ja ylläpitämiin tietoihin perustuen tietopalveluja laajasti viranomaisten sekä yksityisen sektorin toimijoiden tarpeisiin. VTJ:n rakennusten ja huoneistojen tiedot toimivat myös pohjana VTJ:n valtakunnalliselle henkilöiden osoitetietovarannolle sekä muille yhteiskunnan tärkeille toiminnoille, mm. vaalien toimeenpanon käyttöpauksessa.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän kehittämisen myötä on käynnistynyt merkittävä ja pitkäjänteinen rakennetun ympäristön tiedonhallinnan uudistus, jolla on laajoja muutosvaikutuksia useita viranomaisia koskeviin säädöksiin, vastuisiin, prosesseihin ja tietojärjestelmiin. Uudistuksen myötä DVV:n nykyinen tehtävä kansallisen keskitetyn rakennustietovarannon hallinnoinnista olisi siirtymässä Suomen ympäristökeskukselle, joka siis tulisi vastaamaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmän rakennustietovarannon hallinnoinnista. VTJ:n rakennus- ja huoneistotiedoiksi jäisi uudistuksen läpiviennin jälkeen nykyistä huomattavasti suppeampi ydintietosisältö, joita tarvittaisiin edelleen DVV:lle jäävien henkilötietojen ylläpitoon ja muuhun käsittelyyn kuuluvien tehtävien hoitamiseksi (mm. henkilöiden asuinosoitetietojen hallinta, kuntaliitos- ja vaalitehtävät). Siirtymäaika nykyisistä järjestelmistä, vastuista ja velvollisuuksista uusiin vastaaviin on pitkä. Uudistuksen onnistumiselle on erittäin tärkeää, että rakennus- ja huoneistotietojen osalta VTJ ja rakennetun ympäristön tietojärjestelmä toimivat saumattomasti yhteen koko siirtymän ajan ja sen jälkeenkin.

Digi- ja väestötietovirasto kiittää ympäristöministeriötä mahdollisuudesta lausua asiassa. DVV pitää esitetyn lain tavoitteita tiedonhallinnan, tiedon ajantasaisuuden, laadun sekä kone-luettavuuden parantamisesta lähtökohdiltaan kannatettavina.

DVV haluaa kiinnittää huomiota ja kommentoida seuraavia kohtia esityksessä.

Luku 4.3.3 Vaikutukset Ahvenanmaahan

Esityksessä todetaan, ettei sillä ole tässä vaiheessa vaikutuksia Ahvenanmaahan, ja Ahvenanmaan maakunta toimittaisi rakennus- ja huoneistorekisteritietoja edelleen väestötietojärjestelmään. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän jatkokehitysvaiheissa rakennus- ja huoneistotietojen rekisteri siirrettäisiin väestötietojärjestelmästä rakennetun ympäristön tietojärjestelmään. Tällöin myös Ahvenanmaa siirtyisi käyttämään rakennus- ja huoneistotietojen osalta rakennetun ympäristön tietojärjestelmää ja vaikutukset Ahvenanmaahan tulevat tällöin arvioitavaksi.

Esityksen mukaan pyrkimyksenä on, että rakennus- ja huoneistotietoihin liittyvistä väestötietojärjestelmän tietopalveluasiakkaista Verohallinto ja Tilastokeskus siirtyisivät rakennetun ympäristön tietojärjestelmän tietopalveluiden käyttäjiksi ensimmäisinä vuoden 2024 aikana, jolloin DVV luopuisi omista rakennushanke-, rakennus- ja huoneistotietojen tietopalveluistaan em. virastoille. Tähän liittyen DVV huomauttaa, että vaikka rakennetun ympäristön tietojärjestelmä ei tulisi vielä käyttöön Ahvenanmaalla, niin tietojärjestelmän olisi kyettävä tästä huolimatta ottamaan vastaan rakennushanke-, rakennus- ja huoneistotietoja VTJ:stä myös Ahvenanmaan osalta sekä luovuttamaan näitä tietopalveluna mm. Verohallinnolle ja Tilastokeskukselle verotuksen ja tilastoinnin tarpeisiin jo vuodesta 2024 alkaen. Esityksessä voitaisiin korostaa sitä seikkaa, että Ahvenanmaa siirtyisi käyttämään rakennus- ja huoneistotietojen osalta rakennetun ympäristön tietojärjestelmää siirtymäajan puitteissa samoin periaattein kuten Manner-Suomen kunnat.

11. § Viranomaisten tiedonsaantioikeudet salassapidettävistä tiedoista

Luonnoksen 11 § pykälässä on säädös eräiden viranomaisten tiedonsaantioikeuksista, jossa mainitaan puolustusministeriö, puolustusvoimat, tuomioistuimet sekä palo- ja pelastusviranomaiset. Esityksen osalta jäi epäselvyyttä siitä, että onko tarkoituksena säätää jatkossa muiden viranomaisten tiedonsaantioikeuksista ja säännöllisistä tiedonluovutuksista, vai onko tämän ajateltu menevän tiedonhallintalaissa ja julkisuuslaissa säädetyn mukaisesti.

Yleiset huomionne maankäyttö- ja rakennuslakiin esitetyistä muutoksista.

-

Yleiset huomionne koko esitysluonnoksesta.

Yleisenä huomiona DVV toteaa, että rakennetun ympäristön tietojärjestelmän vaiheittaisesta kehittämisestä sekä pitkästä siirtymäajasta johtuen säädettäväksi esitetty laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä tulee täydentymään vielä huomattavasti nykyisestä. Tästä johtuen nyt esitettyjen pykälien kattavuutta ja riittävyyttä on vaikea hahmottaa ilman tietoa siitä, että missä vaiheessa ja mitä tarkalleen tullaan jatkossa sääntelemään.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettava laki

Ovatko ehdotetun lain 5 §:ssä mainitut alueidenkäytöstä tallennettavat tiedot mielestänne kattavat?

-

Huomionne ehdotetun lain 13 §:ssä mainituista julkisessa tietopalvelussa jaettavista tiedoista.

-

Huomionne ehdotetun lain 14 §:n perusteella muulle kuin viranomaiselle teknisen rajapinnan avulla luovutettavista tiedoista (luonnos valtioneuvoston asetuksesta).

-

Muut huomiot

Huomionne koko esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmään liittyen kuntiin kohdistuu suuria käytännön vaikutuksia. DVV katsoo, että esityksessä vaikutusten arviointi kuntien toimintaa koskien on jäänyt vähälle huomiolle, ja tältä osin esityksen vaikutusarviota tulisi vielä tarkentaa.

Muut mahdolliset huomionne esitysluonnoksesta?

-

Ylä-Kero Jari
Digi- ja väestötietovirasto - Palvelut/ Rekisteripalvelut